

Resumé

I mange år har der inden for det bevaringsfaglige område foreligget en hypotese om, at den førindustrielle bygningskultur var præget af ressourcebesparelser og det, der nu kaldes bæredygtighed. Samtidig har bestræbelserne på at fremme en bæredygtig udvikling sat fokus på, at byggeriet – især i den vestlige verden – har et stort energiforbrug og genererer store mængder affald. Derfor er det nødvendigt at gøre byggeriet mere ressourceøkonomisk og arbejde med bæredygtighed i en bred forstand. I forlængelse heraf forekommer det logisk også at undersøge sammenhænge mellem bæredygtighed og den førindustrielle bygningskultur. Projektet har således til formål at udforske bæredygtige aspekter i de førindustrielle bygninger med henblik på at undersøge, om denne viden kan bidrage til bæredygtighed i bevaringspraksis og fremtidigt nybyggeri.

På baggrund af ovennævnte problemstillinger er udarbejdet et primært og to sekundære forskningsspørgsmål:

Findes der bæredygtige aspekter i den førindustrielle bygningskultur og hvad kendetegner dem?

Hvordan kan disse aspekter bidrage til det bevaringsfaglige arbejde med bygningskulturen?

Hvordan kan disse aspekter bidrage til fremtidigt byggeri?

Afhandlingen er bygget op omkring de tre forskningsspørgsmål. Besvarelsen af det primære forskningsspørgsmål omfatter 1) etablering af forskningens teoretiske, analytiske og metodiske afsæt, på hvilket 2) casestudierne baserer sig, og som danner grundlag for 3) analyse og diskussion af resultater. Disse dele udgør størstedelen af afhandlingen. På baggrund af resultaterne besvares forskningsspørgsmål 2 og 3.

For at besvare det primære forskningsspørgsmål undersøges først bæredygtighed og bæredygtig arkitektur. Med afsæt i redegørelsen for bæredygtighed som et af W.B. Gallies 'væsentligt omstridte begreber' og bæredygtig arkitektur som mangfoldig og relativ ud fra Simon Guy og Graham Farmers 'six logics of sustainable architecture' argumenteres for, jeg i forskningen må udarbejde egne analytiske modeller til identifikation og kortlægning af

bæredygtige aspekter i den førindustrielle bygningskultur. Dernæst fokuseres den førindustrielle bygningskultur ved hjælp af bl.a. Hans Finks og Raymond Williams kulturbegreber til den jævne befolknings boliger (: vernacular architecture), hvorpå det forekommer mest relevant at basere forskningens empiri. Et litteraturstudie baseret på Guy og Farmers seks logikker og Bob van Reeths 'intelligente ruin' undersøger, hvad bæredygtighed omfatter i denne del af den førindustrielle bygningskultur. Etableringen af projektets analyserammer indledes med hermeneutiske overvejelser vedrørende Hans-Georg Gadamers 'forståelsens historicitet' i form af et såkaldt 'horisontfællesskab' mellem førindustriell og nutidig forståelse af bæredygtighed for at imødegå en eventuel anakronisme mellem teori og empiri. Dernæst sammenfattes resultaterne af undersøgelse af bæredygtighed og litteraturstudiet til to analytiske modeller. Sidst fastlægges rammerne for de empiriske undersøgelser i form af casestudier. Formålet med casestudierne er at tilvejebringe et stort antal forskellige bæredygtige aspekter, hvorfor de tre forskningshypoteser er tilrettelagt med henblik på at sikre heterogenitet i de i alt seks cases.

Gennem casestudierne udforskes bæredygtige aspekter i den førindustrielle bygningskultur. Hver case analyseres med de to analysemodeller. Analysemodel 1 identificerer og kortlægger bæredygtighed forstået som ressourcebesparelser og længere levetid i form af udviklingshistorie, tilpasning til sted og klima samt konstruktive, funktionelle og æstetiske forhold. Analysemodel 2 udforsker bæredygtighed forstået som det økologiske aftryk samt økonomiske, sociale og kulturelle aspekter. Diskussionen af resultaterne viser, at bæredygtighed i den førindustrielle bygningskultur bl.a. vedrører klimatisk design, dagslys, konstruktive forhold, fornybare materialer, genbrug, materialekundskab, vedligehold og reparation, fleksibilitet og foranderlighed, boligstørrelse, passive energistrategier og æstetik.

På baggrund af casestudiernes resultater kan forskningsspørgsmål 2 og 3 besvares. Da bæredygtige aspekter synes at have været 'common sense' i den førindustrielle bygningskultur, foreslås bæredygtighed tilføjet som bevaringsværdi med henblik på at opkvalificere bevaringspraksis i form af bæredygtige interventioner i de førindustrielle bygninger. Endvidere er

de væsentligste bæredygtige aspekter sammenfattet til tre anbefalinger til bevaringspraksis og fem strategier for fremtidigt byggeri.

Afhandlingens væsentligste resultater omfatter 1) viden om bæredygtige aspekter i den førindustrielle bygningskultur, forslaget om 2) bæredygtighed som bevaringsværdi, 3) anbefalinger til bevaringspraksis og strategier for fremtidigt byggeri. Hertil kommer sekundære resultater i form af 4) redegørelsen for bæredygtighed som et væsentligt omstridt begreb, hvorved afhandlingen ses som 5) et bidrag til den diskursive strid om bæredygtighed, udvikling af analytiske modeller som 6) et generelt redskab til kortlægning af bæredygtige aspekter i den førindustrielle bygningskultur og 7) et dansk bidrag til forskningen i vernacular architecture og bæredygtighed.